

Fængselsindsatte med ødelagte tænder lever med smerter og lange ventetider: “Det nærmer sig tortur”

Hvis du som indsat i et dansk fængsel får tandproblemer eller akut tandpine, risikerer du at vente længe på at modtage behandling. Retsordfører mener, at det nærmer sig tortur.

Af Charlotte Légrádi, Mads Spanggaard og Marie Bebe

Fra det øjeblik, døren låser bag dig i det danske fængselssystem, overtager kriminalforsorgen ansvaret for din sundhed.

Indsatte i danske fængsler har ret til at modtage behandling, hvis ikke deres tandproblemer kan vente til efter løsladelse. Deres tandsundhed må heller ikke blive værre i løbet af afsoningen.

Men for flere indsatte i danske fængsler er virkeligheden en anden. De risikerer nemlig at opleve lange ventetider og store smerter.

Sådan er virkeligheden for 30-årige Lykke Brøndum, der afsoner sin dom i Jyderup Fængsel. Hun kan ikke spise fast føde og må dagligt tage morfin på grund af tandsmerterne.

Tilbage i januar i år konkluderede Ombudsmanden i forbindelse med et tilsynsbesøg i to danske fængsler, at “der kan være tvivl om, hvorvidt indsatte i alle tilfælde modtager den tandlægebehandling, de har krav på”. Det stod heller ikke klart, i hvilket omfang de indsatte i praksis har mulighed for at blive tilset af en tandlæge, som kan vurdere behovet for behandling.

Ifølge SF’s retsordfører Karina Lorentzen Dehnhardt er det uacceptabelt, hvis man ikke får ordnet alvorlige tandproblemer i danske fængsler i tide. Hun har selv modtaget flere henvendelser fra pårørende til indsatte, der har ventet længe på at få behandling for akut tandpine. Og hun har indtryk af, at det er et problem, som er i vækst.

“De indsatte kommer kun afsted, hvis de har en uoverstigelig tandpine. Det betyder, at deres tandsæt forfalder stille og roligt. Det nærmer sig jo tortur,” siger Karina Lorentzen Dehnhardt.

Hos Krims Retshjælp, der tilbyder gratis juridisk hjælp til indsatte i kriminalforsorgens institutioner, er der ingen tvivl. Ifølge jurist og daglig leder Anne Kjær har de set mange eksempler på, at de indsatte har været markant dårligere stillet, når det gælder muligheden for at få komme til tandlæge.

“Vi har at gøre med samfundets nederste, og der mangler forståelse for, at de har krav på den samme hjælp som alle andre. De kommer ofte ind i fængslet med ret dårlige tænder og har ikke haft råd til at gå til tandlæge. Nogle ender med at få rykket mange tænder ud, fordi det er det eneste, kriminalforsorgen vil betale for,” siger Anne Kjær.

Lange ventetider og dårligere tænder

På en tandlægeklinik, der samarbejder med et fængsel, genkender de problemet med lange ventetider for de indsatte. De fortæller, at det ikke er hos tandlægerne selv, at problemerne opstår.

“Det er en flaskehals, der har noget med fængselsadministrationen at gøre. Det er ikke, fordi vi ikke kan tilse dem. Det kan vi sagtens gøre i løbet af få dage,” siger en medarbejder ved klinikken.

Indsatte i lukkede fængsler har ikke mulighed for selv at ringe deres tandlæge op, når de vil. Hvis de ønsker at blive tilset af en tandlæge, skal de udfylde en fysisk anmodningsseddel, som de giver til fængselspersonalet. Og ifølge Anne Kjær kan problemerne allerede opstå her.

“Tit forsvinder sedlen, eller også får man aldrig svar på den. Vi ser sager, hvor vi kan dokumentere, at indsatte længe har prøvet at komme i kontakt via anmodningssedler. Så bliver aftalen måske aflyst, eller de indsatte bliver flyttet, inden de når til tandlæge,” siger Anne Kjær.

Det er enten en sygeplejerske eller fængselsbetjent, der tager imod anmodningssedlerne og vurderer, om den indsatte har akut brug for at blive tilset af en tandlæge. Selvom hverken sygeplejersken eller fængselsbetjenten har et tandlægefagligt grundlag at vurdere det ud fra, fortæller Anne Kjær. Hun mener, at det er medvirkende til at skabe længere ventetider for de indsatte. Og samtidigt bliver de indsatte frustrerede, fordi de ikke føler sig hørt.

Hvis man som indsat vælger at klage over ventetiden, kan sagsbehandlingen typisk tage yderligere 10 og 12 måneder ifølge Krims Retshjælp. Det er tid, hvor de indsatte tænder risikerer at blive værre, mens regningen bliver større.

”Det er en meget tung og langvarig proces, hvor det tager over et år at få en sag behandlet. Og så er tænderne jo røget i mellemtiden,” siger Anne Kjær.

Et udokumenteret problem

Karina Lorentzen Dehnhardt har flere gange efterspurgt et overblik over, hvor lang ventetiden til tandlægen er for de indsatte i Danmark.

“Vi har jo ikke noget overblik over ventetiderne. Hver gang jeg spørger, får jeg at vide, at der ingen ventetid er. Jeg har bare nogle cases på, at det er der. Jeg ville gerne have, at vi systematisk opgjorde det,” siger Karina Lorentzen Dehnhardt.

For Anne Kjær og Krims Retshjælp betyder det manglende overblik, at det er svært at føre klagesager. I de sager, hvor der er givet medhold i, at behandlingen er dårlig, er der ikke blevet reageret på gentagne henvendelser fra den indsatte.

“En tandlæge eller en sygeplejerske noterer det først, når de har en klient siddende. Alt det, som leder op til, står ikke i deres journaler. Det skal man ud et andet sted for at dokumentere,” siger Anne Kjær.

Aktindsigter ved flere danske fængsler bekræfter, at der i de pågældende fængsler ikke føres oversigt over, hvor længe de indsatte venter, fra de anmoder om en tandlægetid, til de får den.

Vil vejlede de indsatte bedre

Vi har forelagt sagen til kriminalforsorgen. De henviser til, at man er opmærksom på at sikre de indsatte den sundhedsbehandling, de har krav på. Ombudsmandens kritik er dog noget, man ifølge kriminalforsorgen tager alvorligt.

“Kriminalforsorgen tager Ombudsmandens kritik af 24. januar 2023 til efterretning, hvoraf det blandt andet fremgår, at reglerne for behandling skal tydeliggøres. Direktoratet for Kriminalforsorgen er i gang med at udarbejde en informationskrivelse til de indsatte med henblik på at tydeliggøre rammerne for tandbehandlingen og vejlede de indsatte bedre,” skriver kriminalforsorgen i et skriftligt svar.

Direktoratet for Kriminalforsorgen skal orientere ombudsmanden om, hvad udtalelsen giver anledning til, inden slutningen af april.

Justitsministeriet er også blevet forelagt kritikken. De er ikke vendt tilbage på vores henvendelser.